

เป็นโรคหัวใจแล้วตั้งครรรภ์ ตอนที่ 2

รศ.นพ.วิทยา ธิฐาพันธ์
ภาควิชาสูติศาสตร์-นรีเวชวิทยา
Faculty of Medicine Siriraj Hospital
คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล

ความรุนแรงของโรคหัวใจ

เพื่อใช้ประกอบในการพิจารณาให้การดูแลรักษาผู้ป่วยที่เป็นโรคหัวใจ ทางการแพทย์จึงแบ่งความรุนแรงของโรคหัวใจตามอาการเป็น 4 ระดับ คือ

ระดับที่ 1 ผู้ป่วยยังทำงานได้ตามปกติ

ระดับที่ 2 ผู้ป่วยทำงานตามปกติแล้วเหนื่อย

ระดับที่ 3 ผู้ป่วยทำงานเพียงเล็กน้อยก็เหนื่อย

ระดับที่ 4 ผู้ป่วยที่แม้ไม่ทำงานอะไรก็ยังเหนื่อย กรณีนี้ถือว่าโรคเป็นรุนแรงที่สุด

ดูแลอย่างไรให้ปลอดภัย

การดูแลแม่ตั้งครรรภ์ที่เป็นโรคหัวใจ คุณหมอมจะต้องพิจารณาอย่างละเอียดรอบคอบเป็นรายๆ ไปโดยมักจะใช้ข้อมูลเกี่ยวกับชนิดของโรคหัวใจที่เป็น และระดับความรุนแรงของโรคมาประกอบในการพิจารณาด้วยเสมอ

ถ้าความรุนแรงของโรคไม่มากนัก คืออยู่ในระดับ 1-2 คุณหมอก็มักจะแนะนำให้ตั้งครรรภ์ต่อไปได้ แต่ต้องระมัดระวังไม่ทำงานหนักหรือหักโหมมากเกินไป พักผ่อนให้เพียงพอ รับประทานอาหารที่มีประโยชน์ ลดอาหารเค็ม (เพราะจะทำให้มีการดื่มน้ำเข้ามาในหลอดเลือดมาก ทำหัวใจต้องทำงานหนักขึ้น) หลีกเลี่ยงการเข้าไปอยู่ในสถานที่ที่เสี่ยงต่อการติดเชื้อต่างๆ เช่น ในสถานที่ที่คนมากๆ อากาศถ่ายเทไม่สะดวก เป็นต้น เพราะจะทำให้เสี่ยงต่อหัวใจวายได้ ที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือ ต้องรับประทานยาตามที่คุณหมอแนะนำอย่างเคร่งครัด

ในคุณแม่บางรายที่อาการของโรครุนแรงมาก เช่น อยู่ในระดับที่ 4 และเพิ่งจะตั้งครรรภ์ไม่นาน คุณหมอก็มักจะแนะนำให้ทำแท้ง เพราะถ้าปล่อยให้ตั้งครรรภ์ต่อไป คุณแม่อาจเสียชีวิตจากหัวใจวายได้

เลือกคลอดแบบไหนดี

ระหว่างเจ็บครรรภ์คลอด คุณแม่ที่เป็นโรคหัวใจจะเสี่ยงต่อภาวะหัวใจวายได้ง่ายจากอาการเหนื่อยอ่อน และจากความเจ็บปวด ดังนั้น สูติแพทย์จึงมักต้องให้ยาระงับปวดแก่คุณแม่ โดยอาจจะให้ด้วยการฉีดเข้าทางหลอดเลือดดำหรือโดยการฉีดเข้าสันหลังก็ได้ และเมื่อถึงเวลาเบ่ง

คลอดเพื่อจะช่วยให้คุณแม่ไม่ต้องเบ่งมาก สูติแพทย์ก็มักจะใช้เครื่องมือในการช่วยคลอด เช่น ใช้คีมช่วยคีบศีรษะลูกน้อยออกมา

มีข้อน่าสังเกตว่าคุณแม่ตั้งครรภ์ที่เป็นโรคหัวใจมักจะคลอดง่าย เนื่องจากเหตุผล 2 ประการคือ ประการแรกลูกมักจะตัวเล็ก และประการที่ 2 การที่เลือดในตัวคุณแม่มีการไหลเวียนไม่ค่อยดีจากหัวใจทำงานไม่ได้เต็มที่ จะทำให้เลือดไปคั่งอยู่ในบริเวณอุ้งเชิงกราน ผลดังกล่าวจะทำให้ปากมดลูกและปากช่องคลอดนุ่มมากและเปิดขยายได้ง่ายกว่าปกติ

โดยปกติแล้วคุณแม่หมอมักไม่ค่อยอยากที่จะผ่าตัดคลอด เพราะจะทำให้คุณแม่เสี่ยงหัวใจวายจากการเสียเลือดมากด้วยการผ่าตัด และจากการดมยาสลบได้ง่ายกว่าคุณแม่ปกติ คุณหมอมจึงมักจะสงวนการผ่าคลอดไว้ทำเฉพาะในกรณีที่เป็นจริงๆ เท่านั้น เช่น ลูกหัวใจเต้นไม่ดี

การดูแลหลังคลอด

คุณแม่ซึ่งเป็นโรคหัวใจที่ผ่านการตั้งครรภ์และการคลอดมาแล้ว ก็มีได้หมายความว่าหลังคลอดแล้วจะปลอดภัยเสมอไป แม้จะคลอดแล้วคุณแม่ก็ยังคงมีความเสี่ยงต่อการเกิดหัวใจวายได้จากภาวะต่างๆ อีกหลายประการ เช่น หลังคลอดถ้าให้ลูกดูนมแม่ การดูนมจะมีการกระตุ้นทำให้มีการหลั่งฮอร์โมนเพื่อให้น้ำนมไหล ซึ่งฮอร์โมนตัวนี้จะไปกระตุ้นให้มดลูกบีบตัวด้วยในบางรายมดลูกมีการบีบรัดตัว จนคุณแม่รู้สึกเจ็บมากก็อาจส่งผลให้เกิดหัวใจวายได้ คุณแม่บางรายแผลฝีเย็บมีการติดเชื้อหรือบางรายเต้านมมีการอักเสบ ผลดังกล่าวจะกระตุ้นให้หัวใจวายได้เช่นกัน ดังนั้นคุณแม่จึงต้องหมั่นคอยสังเกตอาการเจ็บมดลูก ดูแลเรื่องแผลฝีเย็บและเต้านมให้ดี หากรู้สึกผิดปกติต้องรีบบอกคุณหมอเพื่อการรักษาได้ทันเวลาที่

ในกรณีที่เป็นการคลอดครั้งหลังและคุณแม่ต้องการทำหมัน ก็ต้องมีการเตรียมตัวให้ดีก่อนรวมทั้งต้องเลือกให้ยาระดับความเจ็บปวดที่เหมาะสม มิฉะนั้นคุณแม่อาจเกิดหัวใจวายขณะทำหมันได้เช่นกัน คลอดแล้วท้องอีก...ได้หรือเปล่า

โดยปกติแล้วคุณแม่หมอมักจะไม่อยากให้คนเป็นโรคหัวใจตั้งครรภ์ ถ้าเป็นขั้นรุนแรงมักจะไม่ให้ตั้งครรภ์เลย แต่ในกรณีที่อาการไม่รุนแรงก็พิจารณาเป็นรายๆ ไป ถ้าจะตั้งครรภ์ครั้งต่อไปคุณแม่ควรฝากครรภ์โดยเร็วเพราะต้องให้การดูแลอย่างใกล้ชิดเพื่อป้องกันปัญหาต่างๆ ดังกล่าวข้างต้น